

بلند پروازی های جهانی ایران از مایکل روبین

در حالیکه ایالات متحده آمریکا توجه خود را معطوف فعالیت های ایران در بخش عمده خاورمیانه کرده است، ایران با پشتکاری قابل ملاحظه ای در حال گسترش نفوذ خود در امریکای لاتین و افریقا است. معاضدت رئیس جمهور ایران محمود احمدی نژاد در هر دو منطقه با سنجیدگی و دست و دلبازی پایه گذاری شده است. وی با تشویق بلوک ضد امریکائی ونزویلا، بولیویا و نیکاراگوئه، پیشرفتهای چشمگیری در امریکای لاتین داشته است. در افریقا نیز در حال ساختن روابط محکم میباشد. آمریکا با نادیده گرفتن این رویدادها خود را به خطر میاندازد و نیاز به سعی و کوشش است تا دستاوردهای اخیر ایران خنثی شود.

پیش و پس از انقلاب اسلامی، ایران همواره در پی آن بوده است که قدرت منطقه بشود. تا قبل از 1979، واشنگتن از اهداف تهران حمایت میکرد- زیرا شاه حفاظت منطقه را در برابر کمونیست و هم چنین تندروی های اتحادیه عرب تامین مینمود- اما بعد از انقلاب اسلامی، مقامات امریکائی این بلندپروازی های ایرانیان را با دیده احتیاط می نگرند.

این احتیاط از زمانی که جمهوری اسلامی بر خلاف پیمان منع گسترش سلاح های اتمی و قطعنامه های متعدد شورای امنیت سازمان ملل، در پی بدست آوردن تکنولوژی هسته ای بوده است بیشتر شده است. علاوه بر آن سپاه پاسداران انقلاب اسلامی، بطور فزاینده ای نقش متزلزل کردن همسایگان نزدیک ایران را داشته است. {1} اما در حالیکه مقامات امریکائی تلاش میکنند تا ترفندی تدبیر کنند که از نفوذ ایران در خاورمیانه جلوگیری کرده یا آنرا کم کنند، دولت احمدی نژاد و سپاه پاسداران، سرمست از درآمد سرشار نفت و موفقیت های اخیر، اکنون رویای بازیگری در صحنه جهان را در سر میپورانند.

کارمندان وزارت امور خارجه و وزارت دفاع، که به بخش های مجزا با مسئولیت های محدود منطقه ای تقسیم شده اند، تنها بر نفوذ ایران بر عراق، لبنان، افغانستان، امارات خلیج فارس، و فلسطین توجه دارند. اما یک نگرش وسیعتر، و ماورای بخشهای منطقه ای این وزارتخانه ها، به اوضاع جهانی بروشنی نشان میدهد که جمهوری اسلامی بر آنست که به یک قدرت جهانی مبدل شود. مقامات ایرانی، و زیر نظر احمدی نژاد، یک خط مشی همکاری سیاسی، اقتصادی و نظامی دقیقی را دنبال میکنند تا نفوذ خود را در امریکای لاتین و افریقا افزایش دهند. آنها نه تنها در ونزویلا، نیکاراگوئه و بولیویا موفق بوده اند، بلکه در سنگال، زیمبابوه و افریقای جنوبی نیز پیشرفتهایی داشته اند. این متحدین جدید ایران با همکاری یکدیگر منافع آمریکا را نه تنها در این کشورها بلکه در منطقه وسیعتری زیر پا خواهند گذاشت بخصوص اگر تهران از استراتژی مرحله به مرحله پیروی کرده و نفوذ خود را بر دیگر کشورهای منطقه نیز توسعه دهد.

امریکای لاتین: چالش دکترین مونرو

مدت زمان طولانی است که از حضور فعال ایران در امریکای لاتین میگذرد. از چندی قبل، حزب الله در نقطه تلاقی سه کشور پاراگوئه، برزیل و آرژانتین خود را مستقر کرده است. {2}

البته از زمان ریاست جمهوری احمدی نژاد بوده است که دولت ایران با سعی و کوشش مداوم در صدد دسترسی به کشورهای امریکای لاتین بوده است. احمدی نژاد با صرف صدها میلیون دلار - اگر نه میلیارد - بعنوان کمک، در پی بوجود آوردن یک بلوک ضد امریکائی متشکل از کشورهای ونزوئلا، بولیویا و نیکاراگوئه است. در حالیکه حمایت سیاسی کشورهای جهان برای احمدی نژاد اولویت دارد، اما رفتار تهاجمی وی و متعاقبا متحدینش در امریکای لاتین در مقابل واشنگتن و همچنین تلاشهای او برای بی ثبات کردن کشورهای همسایه، بیانگر آن است که احمدی نژاد خواهان حضور پیوسته ایران در مجاورت امریکاست.

اساس سیاست های احمدی نژاد در امریکای لاتین، ایجاد یک اتحاد ضد امریکائی با ونزوئلا است، هدفی که خواسته رئیس جمهور ونزوئلا، هوگو چاوز نیز هست. وی در جریان دیدارش از تهران در جولای 2006 در یک سخنرانی در دانشگاه تهران خطاب به جمعیت حاضر گفت: "ما باید بشریت را حفظ کرده و به امپراتوری امریکا خاتمه دهیم". {5} پس از گذشت دو ماه آن دو بار دیگر در کنفرانس جنبش غیر متعهد ها که در هاوانا برگزار شد با هم ملاقات داشتند. {6} در سفر دوباره چاوز به تهران پس از یکسال - ولایت فقیه آیت الله علی خامنه ای نیز با وی دیدار داشت. {7} دیدار با خامنه ای تنها نصیب شخصیت‌هایی می شود که از نزدیکترین متحدین سیاسی و دوست رژیم بحساب آورده میشوند. در آنهنگام، منوچهر متکی وزیر خارجه ایران به شوخی و کنایه گفت: "هوگو چاوز تبدیل به یک نام آشنا و عادی در ایران و حتی در منطقه شده است، سپاس از سفرهای مکرری که وی به جمهوری اسلامی میکند". {8} احمدی نژاد و چاوز منظور از این ملاقات را ایجاد یک "محور اتحاد" در مقابل امریکا اعلام کردند. {9}

این سیاست رفت و آمد شاتل مانند دو جانبه بوده است. احمدی نژاد، تنها پس از دو ماه از ضیافتی که بافتخار چاوز در تهران برگزار کرده بود به ملاقات وی در کاراکاس شناخت. {10} وی در این ملاقات به خبرگزاری ونزوئلای گفت: "ما مطمئنا با همدیگر قویتر خواهیم شد، و در حقیقت هیچکس نمیتواند مارا شکست بدهد". {11} چهار ماه بعد، که چهارمین دیدار چاوز از پایتخت ایران در مدت دو سال بود، احمدی نژاد در کنار چاوز ایستاده و اعلام کرد: "مردم ایران و ونزوئلا شانه به شانه یکدیگر داده و همراه با ملل محروم جهان در مقابل امپریالیسم جهانی - لقب خودمانی احمدی نژاد برای امریکا - ایستاده اند". {12}

خوش رقصی ها و کمک های اقتصادی ایران به کشورهای فقیر مشروط به تغییر مواضع این کشورها نسبت به امریکاست و از آنجا که ایران و ونزوئلا هر دو از نظر ثروت نفتی غنی هستند، بنابراین رابطه شان نیز بر پایه همکاری متقابل است. مطمئنا تهران از پادر میانی سیاستمدارانه چاوز قدردانی میکند. در واقع اگر تلاشهای ونزوئلا در بدست آوردن عضویت شورای امنیت سازمان ملل در سال 2006 به ثمر رسیده بود، محتملا واشنگتن یا متحدین اروپا نیش به پیروزی سمبولیک و یکپارچه شورای امنیت در تحریم برنامه اتمی ایران نمیرسیدند. {13}

هر دو رهبر از رابطه فیما بین کشورشان برای غلبه بر تحریم و انزوای بین المللی استقبال میکنند. در دیدار مجدد چاوز از تهران در جولای 2007، وی یک هواپیمای ایرباس "ای 200-340" به احمدی نژاد هدیه کرد {14} آنها درستی در زمانیکه بسیاری از کشورهای غربی نسبت به صدور هر گونه وسایل هوایی مدرن به جمهوری اسلامی سوءظن دارند. وحشت آنها از این رو است که ایرانیان هواپیما را اوراق کرده و از قطعات آن برای بازسازی و تعمیر ناوگان نظامی کهنه و فرسوده استفاده نمایند. اینگونه مشارکتهای همکاریها بین ایران و ونزوئلا، کوششهای وزیر امور خارجه امریکا، کاندولیزا رایس را برای جلب رضایت ایران نسبت به تعهدات بین المللی اش در قبال دریافت وسایل یدکی هواپیما خنثی کرد. بعنوان نمونه، تنها چند ماه پس از موافقت کاندولیزا رایس مبنی بر صدور قطعات یدکی هواپیما توسط شرکتهای امریکائی به ایران، {15} احمدی نژاد برنامه شروع پروازهای مسافربری بین تهران و کاراکاس را اعلام کرد. {16}

هر دو رهبر از یکدیگر در مقابل انتقادات داخلی حمایت کرده اند. در افتتاحیه دو کارخانه ایرانی در کاراکاس، چاوز دستاوردهای ایران را بعد از انقلاب اسلامی ستایش کرده و آنها را با دوران شاه مقایسه نمود {17} - اظهار نظراتی که برای شنوندگان ونزوئلای چندان مفهومی نداشت اما به احمدی نژاد کمک کرد تا انتقادات داخلی را نسبت به سیاست های نادرست اقتصادی وی خنثی سازد. احمدی نژاد هم به سهم خود لفاظیهای چاوز را بر ضد امریکا تکرار نموده و استدلال رئیس جمهور پوپولیسست را مبنی بر آنکه مشکلات مردم ونزوئلا نه از اداره نادرست اقتصادی بلکه از توطئه های امریکا ناشی میشود تائید نمود. {18} آنچه که بیشتر شگفت انگیز است گزارش دروغین گرویدن قبیله های بومی ونزوئلا به اسلام شیعه است. {19} بهر حال چنین تبلیغات نادرستی نقش مثبتی در افکار رای دهندگان به ملایان - که ماجراجوئیهای رئیس جمهورشان را مغایر با منافع ضروری و داخل ایران میدانند- دارد.

خوش رقصی ها و کمک های اقتصادی ایران به کشورهای فقیر مشروط به تغییر مواضع این کشورها نسبت به امریکاست و از آنجا که ایران و ونزوئلا هر دو از نظر ثروت نفتی غنی هستند، بنابراین رابطه شان نیز بر پایه همکاری متقابل است.

افزایش معادلات تجاری، همبستگی و مشارکت سیاسی را نیز بیشتر کرده است. همزمان با ملی کردن تاسیسات نفت غرب توسط چاوز، {20} شرکت نفت دولتی ونزوئلا (پی دی وی اس ای) پروژه 4 میلیارد دلاری تولید مشترک نفت ایران- ونزوئلا را در شرق مرکزی ونزوئلا اعلام کرد. {21} متکی در آوریل 2007 با لاف و گزاف اعلام کرد که تجارت دو جانبه ایران و ونزوئلا بزودی به 18 میلیارد دلار خواهد رسید، {22} حتی اگر این رقم قدری مبالغه آمیز باشد، همچنان نشان دهنده خط مشی سیاسی ایران برای گسترش نفوذ خود از طریق قدرت نرم است. اخیرا گزارش شده است که شمار ایرانیان در هتل های شهر کاراکاس افزایش یافته است.

کوبا نیز مسلما بخشی از مشارکت ایران- ونزوئلا است، اگرچه بیماری فیدل کاسترو، رهبر کوبا و فقر عمومی حاکم بر آن جزیره کمونیستی، نقش این کشور را بعنوان یک بازیگر اصلی ضعیف کرده است. هاوانا علاوه بر میزبانی گردهمائی جنبش غیر متعهدها در سال 2006، به تهران و کاراکاس ملحق شده و در تلاش ایجاد یک خط حمل و نقل مشترک دریائی است. {23} این اقدام

تهران و کاراکاس ، هر دو، ثروت باد آورده نفت را صرف کشورهای امریکای جنوبی و افریقا کرده و مواضع ضد امریکائی آنان را تشویق و ترغیب میکنند. {25} سود اصلی این سیاست ها نصیب نیکاراگوئه و بولیوی شده است. تنها چند روز پس از اینکه دانیل اورتگا ، انقلابی سوسیالیست سابق ، دوباره به ریاست جمهوری نیکاراگوئه رسید احمدی نژاد با لحنی مملو از لذت گفت: "هر دو ملت آرمانهای یکسان" و دشمنی مشترک با امریکا دارند. {26} اورتگا "پیوند های مشترک" بین "دو ملت و انقلابشان" را تائید کرد. {27}

در حال حاضر، سفارت ایران در ماناگوا بزرگترین سفارتخانه آن شهر است. {28} اورتگا، چند ماه پس از اینکه به قدرت رسید ، بازدید احمدی نژاد را پس داد و با جتی که از طرف معمر قذافی ، رهبر لیبی ، به او قرض داده شده بود به تهران سفر کرد. {29} در تهران ، احمدی نژاد از محکم تر شدن پیوند های میان مردم ایران و نیکاراگوئا که بر پایه " عدالت ، صلح و برادری" است صحبت کرد. {30} متعاقباً ، در جلسه ای دیگر با حضور اورتگا ، خامنه ای از نفرت و بیزاری مشترک آن دو کشور نسبت به امریکا داد سخن داد. {31}

ونزوئلا شاید بتواند روی پای خود بایستد، ولی نیکاراگوئه نمیتواند. پذیرش نیکاراگوئه از سوی جمهوری اسلامی نیز بدون قید و شرط نبود و شرایط خاصی را در بر داشت. نیکاراگوئه کشوری است که از طوفان های طبیعی و ستیزه جوئی با سرمایه گذاران صدمه های بسیاری خورده است. و از طریق جمهوری اسلامی به پول نقد مورد نیاز خود دست یافت. چند ماه پس از دیدار اورتگا از جمهوری اسلامی ، چندین قرارداد تجاری بین دو کشور امضا شد. {32} تهران موافقت کرد که 350 میلیون دلار در بندر نیکاراگوئه سرمایه گذاری کند. {33} بعد از اعلام این قرارداد های تجاری، اورتگا امریکا را "یک ملت تروریست" خطاب کرد. {34} و از برنامه های اتمی جمهوری اسلامی حمایت کرد. {35} احمدی نژاد نیز متقابلاً، با اشاره به برنامه اتمی پیشنهاد کرد که "آخرین و تازه ترین دانشها و تجربیات اتمی را در اختیار نیکاراگوئه خواهد گذاشت". {36} یکی از سفرای با تجربه و آگاه نیکاراگوئه که تا حدودی از این اظهارات شرمسار شده بود در گفتگویی عنوان کرده بود که نه تنها تهران، بلکه کاراکاس نیز به نیکاراگوئه کمک های مالی و اقتصادی کرده مشروط بر اینکه نیکاراگوئه با صدور بیانیه هائی از جمهوری اسلامی حمایت کند. صرف نظر از اینکه نیکاراگوئه بخاطر دریافت پول از ونزوئلا یا به دلیل نفرت ایدئولوژیک از امریکا چنین بیانیه هائی را در حمایت از جمهوری اسلامی صادر کرده است، یک نکته همچنان قابل ملاحظه است: ایران منزوی شده از جامعه بین المللی ، یک "متحد جدید ، با دیدگاههای سیاسی مشترک" به دست آورده است.

بولیویا نیز متحد مهمی برای ایران شده است. تحت رهبری ایوو مورالس ، لاپاز از اتحاد با تهران استقبال نموده است. بولیویا نیز همانند نیکاراگوئه ، بیش از 1/1 میلیارد دلار بابت "مشارکتهای

این به خودی خود هیچ اشکالی ندارد که کشورها با یکدیگر روابط سیاسی برقرار کنند. استدلال تهران میتواند بر این اصل استوار باشد که همانطور که آمریکا مایل به ایجاد روابط محکم با امارات حوزه خلیج فارس یا کشورهای تازه به استقلال رسیده آسیای مرکزی است، ایران نیز خواهان داشتن روابط با آمریکای لاتین میباشد. اما پنداشتن اینکه این روابط و همکاریها فقط بر اساس خواست های بشر دوستانه یا بر خلاف منافع ملی آمریکا نیست بسیار خطرناک است.

در ماههای اخیر، اداره رادیو و تلویزیون دولتی جمهوری اسلامی، برنامه های مشترکی را با اداره های تلویزیونی بولیویا و نیکاراگوئه آغاز کرده است. هدف این اشتراک مساعی کمک به گسترش صدای این کشورها و ایجاد ایستگاههای رادیو تلویزیون ایرانی که سراسر آمریکای لاتین را تحت پوشش خود قرار دهد، میباشد. {41} این تصور که احمدی نژاد آمریکای لاتین را به عنوان جایگاه و مقری میبیند که از آنجا یک استراتژی خصمانه بر علیه آمریکا و متحدانش به اجرا گذارد زمانی بیشتر اعتبار پیدا کرد که در اوایل این ماه قوای کلمبیائی یک اردوگاه نیروهای مسلح انقلابی کلمبیا را (اف ای آر سی) محاصره کرده و کامپیوترهای آنان را ضبط کردند. در یکی از این کامپیوترها پرونده هائی موجود بود که حکایت از خرید بیش از پنجاه کیلو گرم اورانیوم توسط اف ای آر سی داشت. احتمال اینکه این مقدار اورانیوم توسط ارگانهای ایرانی تسهیل شده باشد برخی از مقامات آمریکائی را نگران کرد.

افریقا : سرحدات بعدی ایران

با در نظر گرفتن اینکه مکررا و عملا دولتهای آمریکا و اروپا اهمیت افریقا را نادیده میگیرند، دسترسی ایران به 52 کشور این قاره بسیار آسان و راحت است. متکی در 29 ژانویه 2008 اعلام کرد که امسال " نقطه عطفی در پیوند ایران با افریقا " خواهد بود. {43} سه روز بعد، وی بهنگام شرکت در جلسه سران اتحاد افریقا در آدیس آبابا اعلام کرد که بزودی ایران میزبان یک سری وزرای امور خارجه افریقا در تهران خواهد بود. {44}

الگوی قدیمی روابط خارجی ایران، که به نادیده گرفتن عرف دیپلماتیک مشهور بود نیز در افریقا در حال تغییر است. ایران با تعداد زیادی از کشورهای افریقائی روابط محکمی ایجاد کرده است بخصوص با سنگال که زمانی متحد آمریکا در جنگ سرد بود ولی اکنون در حال تبدیل شدن به ونزوتلای افریقا است. رئیس جمهور سنگال، عبدالای واد، برای ملاقات با خامنه ای و احمدی نژاد دوبار به ایران سفر کرده است. اولین بار در سال 2006 و بار دوم در سال 2008. {45} سفر اخیر وی زمینه ای شد برای خامنه ای تا اعلام کند برقراری اتحاد بین کشورهای مسلمان

مقامات بالای ایرانی نیز متقابلاً از سنگال دیدار کرده اند. در 23 جولای 2007، آیت الله محمود هاشمی شاهرودی، رئیس قوه قضائیه و غلامحسین الهام، سخنگوی دولت که از نزدیکترین معتمدین خامنه ای و احمدی نژاد هستند به داکار رفته و با رئیس جمهور، واد، و نخست وزیر شیخ حاجی بو سوماره ملاقات کردند. در این ملاقات، شاهرودی اعلام کرد " ما بر این باوریم که این وظیفه ماست تا پیوند های میان کشورهای اسلامی را گسترش داده و از توانائی ها و قابلیت های دولت های اسلامی در راه رشد و گسترش اسلام استفاده کنیم." {48} در 12 مارس 2008، احمدی نژاد دوباره به دیدار این کشور افریقای غربی رفت. {49}

با در نظر گرفتن اینکه مکرراً و عملاً دولتهای امریکا و اروپا اهمیت افریقا را نادیده میگیرند، دسترسی ایران به 52 کشور این قاره بسیار آسان و راحت است.

در حالیکه رهبری ایران بیشتر خواهان گسترش یک بلوک مسلمان بخصوص برای جایگزینی بلوک کشورهای سنی مذهب است، رهبری سنگال بیشتر متوجه منافع اقتصادی فوری است. پس از اولین دیدار واد از تهران، در سرمقاله روزنامه رسمی دولت آمده بود: "انرژی، چشم انداز نفت و صنایع، سنگال از سیاست های ایران بهره مند میشود." {50} بعد از ملاقات متقابل ایرانیها، واد اعلام کرد: ایران قرار است یک پالایشگاه نفت، یک کارخانه تولید مواد شیمیائی و یک کارخانه نصب ماشین آلات 80 میلیون دلاری در آن کشور بسازد. {51} در طی چند هفته، ساموئل سار، وزیر انرژی سنگال به تهران سفر کرد و با قول و تعهد ایران مبنی بر تامین نفت سنگال به مدت یکسال در ازای 34 درصد سهم از پالایشگاه نفت سنگال به کشورش باز گشت. {52} به احتمال قوی چنین کمکهائی همراه با شرائطی بوده است. در 25 نوامبر 2007، و در سومین ملاقات کمیته مشترک اقتصادی ایران و سنگال، واد برنامه اتمی ایران را مورد تائید قرار داد و از آن حمایت کرد. {53}

سنگال تنها کشوری نیست که به دست ایران توسعه پیدا میکند. در حالیکه مقامات ایرانی توسعه اسلام را دلیل اصلی توسعه روابط سیاسی خود اعلام میکنند اما در حقیقت جمهوری اسلامی ایران حاضر به پذیرش هر کشور افریقائی، اعم از مسلمان و غیر مسلمان رانده شده از جهان غرب و بخصوص امریکا است. در این میان، سودان و زیمبابوئه بخصوص، بهره های فراوانی برده اند. به دلیل عدم رعایت حقوق بشر در سودان و قتل عام دارفور، دول اروپائی و امریکا در پی تحریم سودان بودند و درست در زمانیکه جامعه بین المللی تصمیم به سخت کردن تحریم های سیاسی علیه خارطوم گرفت، احمدی نژاد رئیس جمهور سودان، عمر ال بشیر را در آغوش گرفت. {54} احمدی نژاد در پیام خود صریح و رک بود: پیوند های ایران و سودان باید بر پایه این تفاهم باشد که هر دو دولت از یکدیگر در صحنه بین المللی دفاع خواهند کرد. {55} در همین

رابرت موگابه ، رئیس جمهور طولانی مدت زیمبابوئه ، به همان اندازه برای کشورش زیانبخش بوده که بشیر برای سودان. دولت موگابه اقلیت های قومی و نژادی را منفور اعلام کرده و سیاست های اقتصادی وی مردم آن کشور حاصلخیز را با قحطی و گرسنگی روبرو کرده است. {57}

اما درست در زمانیکه رژیم موگابه در زیمبابوئه توسط جامعه بین المللی به انزوا کشیده شده ، تهران این خلاء را پر کرده است. سیاستمداران ایرانی ممکن است که در مورد عدالت اجتماعی داد سخن بدهند ، اما بی تفاوتی خشن آنها نسبت به مسائل اجتماعی و بهداشت عمومی و رفاه آشکار است. با این وجود جمهوری اسلامی در صدد تبدیل سنگدل ترین و بی رحم ترین مستبدین افریقا به عوامل نفوذی خود در آن قاره است. متکی ایجاد رابطه با زیمبابوئه را به موازات نشست مجمع عمومی سازمان ملل در سال 2006 آغاز کرد. {58} دو کشور به یکدیگر قول همسوئی سیاسی دادند. {59} در نوامبر همان سال ، در یک کنفرانس مطبوعاتی در تهران ، موگابه گفت : " ایران و زیمبابوئه تفاهم فکری دارند و به همین دلیل به محور شرارت و شیطانی مشهور شده اند. . . . کشور هایی که هم عقیده هستند باید به هم بپیوندند. " {60} در روزهای بعدی ، دو کشور قراردادهائی مبنی بر افزایش همکاری خود در زمینه انرژی ، بازسازی پالایشگاه های منسوخ زیمبابوئه ، و تامین برنامه های کشاورزی که آن کشور را به لبه قحطی کشانده است امضا نمودند. {61} سفیر ایران در هراره به موگابه قول مساعدت و همکاری در مقابل تحریم ها داد. {62}

ایران یک استراتژی جهانی دارد و واشنگتن تا کنون نتوانسته است با آن مقابله کند: برای هر سه باری که احمدی نژاد به امریکای لاتین سفر میکند، بوش فقط یک بار سفر میکند.

افریقای جنوبی متحد منطقه ای دیگری برای ایران است. سپاسگزار از مخالفت جمهوری اسلامی با نظام آپارتاید ، دو کشور در سال 1994 روابط رسمی برقرار کردند. در حالیکه همیشه روابط این دو کشور ظاهراً گرم بوده ، ولی در سالهای اخیر تهران با استفاده از نفت و تجارت استحکام این رابطه را بیشتر کرده است. بنا به یک گزارش در روزنامه رسمی ایران به زبان انگلیسی: استراتژی ایران بسیار حساب شده است، "افریقای جنوبی یک عضو کلیدی جنبش غیر متعهدهاست، یک بلوک کشورهای در حال توسعه که در برابر تمامی سعی و تلاشها برای جلوگیری از غنی سازی اورانیوم تهران ایستادگی کرده اند". {63}

از آنجائیکه تلاشهای دولت ایران در وارد کردن ونزوئلا به عضویت شورای امنیت سازمان ملل متحد با شکست روبرو شد ، اینک در صدد سوءاستفاده از عضویت نوبتی افریقای جنوبی و حضورش در هیئت مدیره آژانس بین المللی انرژی اتمی است. {64} بعنوان نمونه ، در فوریه 2007 ، علی لاریجانی که در آنزمان از طرف ایران مامور مذاکرات اتمی بود، برای ملاقات با رئیس جمهور تابو موباکی به افریقای جنوبی سفر کرد. {65}

استراتژی آنها نتیجه بخش بود. علیرغم گزارش فوریه 2008 آژانس بین المللی انرژی اتمی که حاکی از ادامه غنی سازی اورانیوم توسط جمهوری اسلامی بر خلاف پیمان منع گسترش سلاح های اتمی و همچنین دو قطعنامه مصوبه شورای امنیت سازمان ملل بود، {66} دولت افریقای جنوبی از عضویت نوبتی خود استفاده کرد تا از تحریمهای بیشتر علیه ایران جلوگیری نماید. {67}

مقامات ایرانی همچنین با شدت مشغول توسعه دادن روابط خود با کشورهای کوچکتر افریقای هستند. در سپتامبر 2007، وزیر نفت ایران، غلام حسین نوزری قول بهره برداری از منطقه نفتی تازه کشف شده در اوگاندا را داد. {68} و دو ماه بعد، بانک صادرات ایران تامین سرمایه به مبلغ یک میلیون دلار را در اوگاندا قبول کرد. {69} در نوامبر، متکی شروع گسترش روابط با مالایو را اعلام کرد. {70} بعد از آن رئیس جمهور آن کشور از حق ایران مبنی بر پیگیری تکنولوژی هسته ای پشتیبانی نمود. {71} در همان ماه متکی ورود وزیر خارجه کشور ساحل عاج را به تهران خوشامد گفت. {72} – البته پس از آنکه سفیر ساحل عاج در سازمان ملل متحد از حق ایران در برنامه اتمی حمایت کرد. {73} اگرچه ایران میلیونها دلار در سراسر افریقا صرف میکند، اما این کمکها مشروط بر حمایت از ایران است. در هفته های اخیر، دولت ایران از بیانیه هایی که در جهت حمایت از کشورش توسط رهبران لسوتو، موریتانیا، مالی و نامیبیا صادر گشته برای پیشبرد برنامه اتمی خود استفاده کرده است. {74}

نتیجه

ایران در خط مقدم و اولویت برنامه سیاسی امریکا تا دولت بعدی باقی خواهد ماند. ارزیابی اطلاعاتی ملی سال 2007، محصول مشترک 16 سازمان که مجموعه سازمانهای اطلاعاتی امریکا را شامل میشود، هم راه حل های دیپلماتیک را با بن بست مواجه کرد و هم از اقدام یکجانبه دولت بوش جلوگیری کرد. {75} رودروئی ششم ژانویه 2008 در تنگه هرمز، بین کشتیهای جنگی امریکا و قایقهای موتوری سپاه پاسداران، تاکید دوبراره بر وجود تنش شدید بین این دو کشور بود.

در نبود راه حل دیپلماتیک یا دورنمای راه حل نظامی عملی و ممکن، بسیاری در واشنگتن به راه حل دوم روی آورده اند: سیاست جلوگیری و ایجاد محدودیت. بعنوان نمونه، ژنرال جان ابی زید فرمانده ستاد مرکزی امریکا تا مارچ 2007، گفت: "من بر این باورم که امریکا قدرت جلوگیری از ایران اتمی را دارد، اگر ایران بخواهد اتمی بشود..... راههای مختلفی برای زندگی با ایران اتمی وجود دارد". {76} بهر حال ایجاد محدودیت برای ایران آسان نیست.

بوش، در طول دومین دوره ریاست جمهوریش، تلاش بسیاری برای متقاعد کردن متحدین خود در منطقه مبنی بر وفاداری به تعهداتش کرد. اما تنها نتیجه حاصل از این تلاشها آن بوده که متحدین امریکا چون مصر، کویت، آذربایجان، و ترکیه در صدد رسیدن به توافقات جداگانه با ایران هستند.

اگرچه چندین سیاستمدار، تحلیلگر اطلاعاتی، و افسر نظامی، برای مقابله با استراتژی ایران در منطقه چاره اندیشی میکنند، اما در هر حال چالش ایران بسیار وسیعتر شده است. استراتژی

شاید شانس موفقیت ایران در دراز مدت تردید آمیز باشد. شاید امریکای لاتین و کشورهای افریقائی از کمک های مالی و اقتصادی ایران استقبال کنند و درست با همان اشتیاقی که بعضی اوقات کمکهای مالی اداره توسعه بین المللی امریکا یا بانک جهانی را صرف مخارج دیگری میکنند از سیاست آن کشور سوءاستفاده نمایند ، اما یکپارچگی عقیدتی و ایدئولوژیکی محدود به رهبری کنونی هر کشور خواهد بود. همچنان دسترسی احمدی نژاد به امریکای لاتین و افریقا میتواند آسیب برساند. جمهوری اسلامی یک قدرت بشر دوستانه و ایثارگرنیست. کمکهایش به دیگر کشورها بر پایه شرایطی است، و بعضی اوقات این شرایط بر علیه منافع امریکاست. در هر حال، متحدین جدید ایران در امریکای لاتین و افریقا برای آن حداقل تسلی سیاسی ایجاد میکنند. و همچنین مسئولان ایرانی را قادر میکند تا به وسائل یدکی که استفاده دوگانه نظامی و غیر نظامی دارند دسترسی داشته باشند یا تحقیقات نظامی خود را به بقیه کشورها محول کنند. دلوایسی بیشتر در این است که جمهوری اسلامی ممکن است از بندرگاههای جدیدش برای ایجاد نا امنی در کشورهای همسایه استفاده کند. در واقع شاید دلیل همکاری تهران با کاراکاس صدمه زدن به دولت آواردو یوربیبی در کلمبیا است. یا اینکه از مناطق جدید به عنوان مقر حملات تروریستها بر علیه منافع امریکا استفاده کند. شاید پنتاگون تسلیحات و ارتش خود را در خلیج فارس تقویت کرده باشد، اما احتمالاً ایران و عواملش منافع امریکا را در کانون و کارائیب آسیب پذیر تر تصور کنند. درست همانطور که در سال 1972 جبهه آزادیبخش برای آزادی فلسطین ، حمله تروریستی به فرودگاه اصلی اسرائیل را به ارتش سرخ ژاپن (یک سازمان تروریستی) واگذار کرده بود. طراحان سپاه پاسداران هم ممکن است که از فرمانبرداری متحدین امریکای لاتین و افریقای خود برای ضربه زدن به منافع امریکا استفاده کنند، بخصوص اگر همکاری با پاداش مالی بیشتر همراه باشد. بمبگذاری بوئونس آیرس در سال 1994 نشان دهنده تمایل تهران به حمله به هدفهای آسیب پذیر، حتی در آن سوی دنیاست.

اگر دولت بوش و جانشینانش همچنان به بلند پروازیهای فزاینده ایران بی اعتنا بمانند و بدنبال سیاستی که دستاوردهای احمدی نژاد را وارونه کند نباشند، و اشنگتن محتملاً متوجه این موضوع خواهد شد که ایران - نه امریکا- دست بالا را در بازی سیاست جلوگیری و ایجاد محدودیت دارد.

مایکل روبین محقق مقیم در موسسه امریکن اینترپرایز اینستیتیوت است
mrubin@aei.org

مایکل روبین از همکاران خود در موسسه امریکن اینترپرایز اینستیتیوت، علی آفونه، میگان داوی ، مارو دی لورنزو ، و مارک فالكاف برای راهنمایی و کمک آنها سپاسگزار است. دستیار ویراستار موسسه امریکن اینترپرایز اینستیتیوت ، کریستی هال رابینسون، با آقای روبین همکاری کرده اند تا این مقاله چشم انداز خاورمیانه تهیه شود.

برای مشاهده این مقاله در فایل آکروبات پی دی اف لطفا اینجا را کلیک کنید.

پانویس ها

1- نگاه کنید به نوشته دلبلیو کاگان ، دانیل پلتکا و کیمبرلی کاگان ، دامنه نفوذ ایران در عراق ، افغانستان ، و لوانت. (واشینگتن دی سی : امریکن اینترپرایز اینستیتیوت ، 2008)

همچنین در سایت اینترنتی زیر:

www.aei.org/publication27526/.

2- برای مثال نگاه کنید به نوشته تاد لیون، " جستجو برای تروریست های اسلامی به مناطق مرزی کشیده می شود." آسوشیتد پرس ، 19 سپتامبر 1994.

3- " ایران متهم به بمبگذاری در آرژانتین شد" اخبار بی بی سی ، 25 اکتبر 2006،
همچنین در سایت اینترنتی زیر:

<http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/americas/6085768.stm>

4- برای مثال نگاه کنید به نوشته ماتیو لویت ، " امور مالی حزب الله : تامین بودجه حزب خدا" در کتاب تامین بودجه تروریسم و عکس العمل دولتها به ویراستاری جین جرال دو و هارولد ترینکوناس، 134-51 (پالو آلتو ، کالیفرنیا : چاپخانه دانشگاه استنفورد ، 2007).

5- " چاوز در ایران مدال افتخار گرفت و قراردادهای همکاری را امضا کرد"
ال اونیورسال دات کام. کاراکاس

www.ElUniversal.com

6- آنیتا اسنو ، " دشمنان امریکا در کنفرانس کشور های غیر متعهد ملاقات کردند"،
آسوشیتد پرس ، 15 سپتامبر 2006

7- " رهبر ایران رئیس جمهور ونزوئلا را به حضور پذیرفت"، خبرگزاری جمهوری اسلامی
ایران (ایرنا) (تهران) 1 جولای 2007

8- روزنامه کیهان اینترناسیونال ، (تهران) 2 جولای 2007

9- پریسا حافظی ، "ایران و ونزوئلا در محور اتحاد بر علیه امریکا" 2 رویتز جولای 2007

10- "احمدی نژاد به زودی به بولیویا و ونزوئلا می رود." ایرنا 26 سپتامبر 2007.

11- " احمدی نژاد روابط خود را با چاوز مستحکم میکند" چاینا دیلی دات کام. 29 سپتامبر
2007.

www.chinadaily.com

12- " رئیس جمهور در مصاحبه مطبوعاتی مشترک با چاوز: دولت و ملت ایران و ونزوئلا علیرغم میل استکبار جهانی در کنار ملت های محروم خواهند ایستاد." خبرگزاری دانشجویان ایران. (تهران) 19 نوامبر 2007

13- برای مثال نگاه کنید به قطعنامه شماره 1737 شورای امنیت سازمان ملل متحد. 23 دسامبر 2006 و همچنین در سایت اینترنتی زیر:

<http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N06/681/42/PDF/N0668142.pdf?OpenElement>

و قطعنامه شماره 1747 شورای امنیت سازمان ملل متحد 24 مارس 2007. همچنین در سایت اینترنتی زیر:

<http://daccess-ods.un.org/TMP/5891176.html>

14- "تحویل هواپیمای جدید ایرباس از کشور ونزوئلا به هواپیمائی ملی جمهوری اسلامی ایران" خبرگزاری فارس (تهران) 1 جولای 2007.

15- سخنگوی وزارت امور خارجه ، شان مک کورمک ، " موافقت رسمی برای جواز صدور لوازم یدکی هواپیما های غیر نظامی به ایران ایر،" وزارت امور خارجه امریکا، 10 اکتبر 2006. همچنین در سایت اینترنتی زیر:

www.state.gov/r/pa/prs/ps/2006/73811.htm

16- " پرواز مستقیم بین ایران و ونزوئلا،" خبرگزاری فارس (تهران) 10 فوریه 2007. و "اولین هواپیمای خط تهران کاراکاس در دمشق به زمین نشست،" ایرنا 2 مارس 2007.

17- " چاوز دستاورد های جمهوری اسلامی را تحسین کرد" خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران (تهران) 24 ژوئن 2007.

18- رافائل نوبوا ، " چاوز و احمدی نژاد روابط ایران و ونزوئلا را مستحکم می کنند،" آژانس فرانس پرس، 18 سپتامبر 2006.

19- "گرایش دسته جمعی به اسلام در برخی از قبائل امریکای لاتین،" رسا نیوز (تهران) 7 دسامبر 2007.

20- وان فوره رو و استیو اینسکیپ، " چاوز میدان های نفتی ونزوئلا را ملی اعلام کرد" مجله صبحگاهی ، رادیو ملی همه گان ؛ 1 ئی 2007.

21- " ایران و ونزوئلا 4 میلیارد دلار در پروژه مشترک نفتی سرمایه گذاری می کنند،" خبرگزاری فارس ، 12 جولای 2007.

- 22- " وزیر امور خارجه: ایران و ونزوئلا روابط مالی خود را تا 18 میلیارد دلار افزایش می دهند،" ایرنا ، 20 آوریل 2007.
- 23- " ایران و کشور های امریکای لاتین خط مشترک کشتیرانی ایجاد کردند،" خبرگزاری فارس ، 5 نوامبر 2007.
- 24- " سفیر ونزوئلا در تهران : از احتمال همکاری هسته ای ایران و ونزوئلا بی خبرم،" آفتاب یزد (یزد) ، 15 نوامبر 2007.
- 25- ناتالی اوبیکو پیرسون ، " ایران و ونزوئلا صندوق پولی بر علیه امریکا ایجاد می کنند،" یو اس آتودی ، 14 ژانویه 2007.
- 26- " اورتگا ، سمبل عدالتخواهی نیکارگونه،" خبرگزاری فارس ، 15 ژانویه 2007.
- 27- همانجا.
- 28- آندره اوپنهایمر ، " از حضور ایران در امریکای لاتین غافل نشوید،" میامی هرالد ، 30 سپتامبر 2007.
- 29- " رئیس جمهور نیکارگونه از ایران بازدید میکند" خبرگزاری فارس ، 4 ژوئن 2007.
- 30- "ایران و نیکارگونه بر اتحاد و همبستگی تاکید می کنند،" خبرگزاری فارس ، 10 ژوئن 2007.
- 31- " ایران ضمن تحسین نیکارگونه، امریکا را شدیداً نکوهش کرد،" خبرگزاری فارس ، 11 ژوئن 2007.
- 32- " نیکارگونه با ایران قرارداد همکاری امضا کرد،" خبرگزاری فارس ، 5 آگوست 2007.
- 33- "ایران روابط خود را با نیکارگونه عمیق تر می کند،" خبرگزاری فارس ، 6 آگوست 2007.
- 34- " نیکارگونه پیوند خود را با ایران محکم می کند،" خبرگزاری فارس ، 15 آگوست 2007.
- 35- " ایران و نیکارگونه به همکاری مشترک در امور انرژی نگاه می کنند،" خبرگزاری فارس ، 10 ژوئن 2007.
- 36- "ایران و نیکارگونه بر همکاری بین کشور های آزاد تاکید می کنند،" خبرگزاری فارس ، 10 ژوئن 2007.

- 37- "ایران از پیشرفت ها و استقلال نیکارگونه دفاع می کند،" خبرگزاری فارس ، 11 ژوئن 2007.
- 38- "بولیویا: ایران در 25 پروژه صنعتی سرمایه گذاری میکند،" خبرگزاری فارس ، 9 اکتبر 2007 و آندره اوپنهاایمر، " از حضور ایران در امریکای لاتین غافل نشوید،"
- 39- "بولیویا از جامعه بین المللی خواست تا حقوق اتمی ایران را به رسمیت بشناسند،" خبرگزاری فارس ، 4 سپتامبر 2007.
- 40- " ایجاد سفارتخانه ایران در لاپاز " تابناک ، (تهران) 1 ژانویه 2008.
- 41- " ایران و نیکارگونه همکاری مشترک رسانه ای را گسترش می دهند،" تهران تایمز (ایران) 18 دسامبر 2007 و "ایران در بولیویا ایستگاه تلویزیونی دایر میکند،" آسوشیتد پرس ، 19 فوریه 2008.
- 42- بیانیه مطبوعاتی مجلس نمایندگان امریکا، کمیته روابط خارجی ، " راس- لتین همچنان از روابط ایران و ونزوئلا ابراز نگرانی میکند،" 4 مارس 2008.
- 43- " وزیر امور خارجه: سال 2008 نقطه عطفی در روابط ایران و افریقا است،" خبرگزاری فارس ، 30 ژانویه 2008.
- 44- " تهران میزبان کنفرانس ایران- افریقا خواهد بود،" پرس تی وی ، (تهران) 1 فوریه 2008.
- 45- "بیانیه مشترک بازدید رسمی عالیجناب عبدولی واد رئیس جمهور سنگال از جمهوری اسلامی ایران،" (داکار) 29 ژوئن 2006.
- 46- " مقام معظم رهبری، زبان امریکا و ابر قدرت ها را زبان تهدید و ارباب دانستند،" ایرنا ، 28 فوریه 2008.
- 47- " وزیر دفاع سنگال با همتای ایرانی خود دیدار کرد،" خبرگزاری فارس ، 28 ژانویه 2008.
- 48- " سنگال بر گسترش روابط خود با ایران تاکید کرد،" خبرگزاری فارس ، 29 جولای 2007.
- 49- " رئیس جمهور به سنگال سفر کرد،" خبرگزاری فارس ، 12 مارس 2008.
- 50- " انرژی ، چشم انداز نفت و صنایع : سنگال از سیاست های ایران بهره مند میشود،" لو سولیل ، 28 ژوئن 2006.

- 51- " ایران در سنگال پالایشگاه نفت و کارخانه تولیدات شیمیائی احداث می کند، " خبرگزاری فارس ، 4 آگوست 2007.
- 52- " ایران نفت خام به سنگال صادر میکند، " خبرگزاری فارس ، 28 آگوست 2007.
- 53- " رئیس جمهور سنگال: تکنولوژی اتمی حق قانونی ایران است، " ایرنا ، 25 نوامبر 2007.
- 54- " احمدی نژاد به سودان میرود، " خبرگزاری فارس ، 27 فوریه 2007.
- 55- " احمدی نژاد: ایران و سودان در مجامع بین المللی از یکدیگر دفاع میکنند، " خبرگزاری فارس ، 2 مارس 2007.
- 56- " سودان نقطه اتکای روابط ایران و افریقا است، " آفتاب یزد، 7 مارس 2008.
- 57- وزارت امور خارجه امریکا، اداره دموکراسی ، حقوق بشر و کارگران، " زیمبابوئه : گزارش از درون کشور در باره وضعیت حقوق بشر سال 2006 " 6 مارس 2007. همچنین در سایت اینترنتی زیر:
www.state.gov/g/drl/rls/hrrpt/2006/78765.htm
- 58- " ایران و زیمبابوئه از عمیق تر شدن روابطشان استقبال میکنند، " خبرگزاری فارس ، 22 سپتامبر 2007.
- 59- " وزیر امور خارجه بر دیدگاههای مشترک ایران و زیمبابوئه تاکید کرد، " خبرگزاری فارس ، 19 نوامبر 2007.
- 60- " ایران و زیمبابوئه اعلام کردند که در برابر سلطه جوئی امریکا مقاومت خواهند کرد، " از عمیق تر شدن روابطشان استقبال میکنند، " خبرگزاری فارس ، 21 نوامبر 2006.
- 61- " کشاورزی زیمبابوئه مجهز به تکنولوژی ایران " خبرگزاری فارس ، 23 نوامبر 2007 و "ایران پالایشگاه نفتی در زیمبابوئه احداث میکند، " خبرگزاری فارس ، 25 نوامبر 2006 و "زیمبابوئه قرارداد نفتی امضا کرد، " رویتر 17 دسامبر 2007.
- 62- "ایران به زیمبابوئه کمک میکند تا تحریم ها را خنثی کند، " خبرگزاری فارس ، 12 فوریه 2008.
- 63- "موضع پروتیریا در قبال ایران میتواند باعث پیشرفت در جهان جنوب شود، " تهران تایمز، 7 فوریه 2008.
- 64- " افریقای جنوبی موضع اتمی ایران را تائید و تحسین کرد، " ایرنا 14 سپتامبر 2007.

65- " نماینده ایران در مذاکرات اتمی با موبکی از افریقای جنوبی دیدار میکند، " اینتر ناشنال هرالدر تریبیون ، 25 فوریه 2007.

66- آژانس بین المللی انرژی اتمی ، " پیگیری نصب موارد ایمنی پیمان منع گسترش سلاحهای اتمی و تبصره های مربوط به قطعنامه های شماره 1737 (2006) و 1747 (2007) شورای امنیت سازمان ملل متحد در جمهوری اسلامی ایران، " گزارش رئیس کل، 22 فوریه 2008. همچنین در سایت اینترنتی زیر:

www.iaea.org/Publications/Documents/Board/2008/gov2008-4.pdf

67- " شورای امنیت به تصویب تحریم ها علیه ایران متمایل می شود، " سیتی زن ، (ژوهانسبورگ) 29 فوریه 2008 ؛ و " قطعنامه سازمان ملل علیه ایران به آژانس بین المللی انرژی اتمی - افریقای جنوبی - بی اعتنا باقی ماند، " رویتر ، 6 مارس 2008.

68- " ایران و اوگاندا روابط انرژی خود را گسترش می دهند، " پرس تی وی ، 4 سپتامبر 2007.

69- " اوگاندا: بودجه مایکرو فاینانس فرانت پیچ از ایران تامین میشود، " خبرگزاری فارس ، 25 دسامبر 2007.

70- " متکی آمادگی ایران را برای توسعه روابط همه جانبه با مالوای اعلام کرد، " آژانس مهر نیوز، (تهران)، 9 نوامبر 2007.

71- " کشور مالوای بر حقوق ایران برای دستیابی به تکنولوژی پیشرفته تاکید کرد، " خبرگزاری فارس ، 9 نوامبر 2007.

72- " وزیر امور خارجه ساحل عاج امشب به ایران می رسد " خبرگزاری فارس ، 25 نوامبر 2007.

73- " ساحل عاج غرب را برای مخالفت با برنامه اتمی ایران شدیداً نکوهش کرد، " خبرگزاری فارس ، 24 آوریل 2007 و " ساحل عاج: قطعنامه های شورای امنیت همیشه مورد قبول نیستند، " خبرگزاری فارس ، 8 می 2007.

74- " رهبران افریقا از برنامه اتمی ایران پشتیبانی میکنند، " خبرگزاری فارس ، 2 فوریه 2008.

75- دفتر رئیس اطلاعات ملی و شورای اطلاعات ملی، " ایران : نیت و توانائی های اتمی، " گزارش تخمین امنیت ملی، نوامبر 2007، همچنین در سایت اینترنتی زیر:
www.dni.gov/press_releases/20071203_release.pdf

76- رابرت برنز، " ابی زید: دنیا میتواند یک ایران اتمی را تحمل کند، " آسوشیتد پرس، 17 سپتامبر 2007.